

LUNDS
UNIVERSITET

Sagan som konserverar sociala konstruktioner

En studie av text och bild på kungahuset.se

Författare: Charlotte Nilsson

Handledare: Tobias Olsson

Examinator: Johan Jarlbrink

Institutionen för kommunikation och medier

Medie- och kommunikationsvetenskap MKV04 delkurs 3

Kandidatuppsats HT 2012

Abstract

In this essay, I examine the mediation of social structures, like heteronormativity and "us and them" perspective, in the texts and images at kungahuset.se. I also study how text and images are dramatized and myths are created or retold. I have limited my study to the publications made in the royal calendar, from 1-31 October 2012.

Kungahuset.se is the Swedish royal family's official website and is authored by the court's information department. The website publishes information about the royal family's official duties and publishes statements and announcements regarding royal family members. I have through qualitative content analysis examined the choice of words, word occurrences and if there is a dramatic build-up and statement of myths.

Using semiotic analysis, I have looked at who/what is in center of the images, which body language used and occurrences of smiling and rejection.

The study shows that the analyzed texts and images in many ways follows the normative values regarding gender roles and relationship to the Other, and that class differences are evident in both images and texts.

The analysis also shows how the royal family's preservation of traditions and history, are conveyed through dramatic storytelling and myths.

Keywords: Togetherness, heteronormativity, myth, fairy tale, family, couples, us and them

Title: A story that preserves social constructions

Author: Charlotte Nilsson

The essay is written at: Department of Communication and Media Studies, Lund University

Sammanfattning

I denna uppsats undersöker jag vad texterna på kungahuset.se förmedlar i fråga om sociala konstruktioner som heteronormativitet och ”vi och dem”-perspektiv. Jag studerar också hur texter och bilder dramatiseras och myter skapas eller återberättas. Jag har avgränsat min studie till de publikationer som gjorts i den kungliga kalendern mellan 1-31 oktober 2012. Kungahuset.se är den svenska kungafamiljens officiella webbsida och författas av hovets informationsavdelning. Webbsidan publicerar information kring kungafamiljens officiella uppdrag samt publicerar uttalande och kungörelser gällande kungafamiljens medlemmar. Jag har genom kvalitativ innehållsanalys undersökt ordval, ords förekomster samt om det finns en dramatisk uppbyggnad eller uttalande av myter.

Med hjälp av semiotisk bildanalys har jag bland annat tittat på vem/vilka som står i centrum i bilderna, vilket kroppsspråk som används samt förekomster av leende och avståndstagande.

Studien visar att de analyserade texterna och bilderna på många sätt följer de normerande värderingarna kring könsroller och förhållande till den Andre samt att klasskillnaderna är tydliga i både bilder och text.

Analysen visar också hur kungahusets bevarande av traditioner och historia, förmedlas genom dramatiskt berättande och mytbildning.

Nyckelord: Tvåsamhet, heteronormativitet, myt, saga, familj, par, vi och dem,

Titel: Sagan som konserverar sociala konstruktioner

Författare: Charlotte Nilsson

Uppsatsen är författad vid: Institutionen för kommunikation och medier, Lunds Universitet

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Mål och syfte.....	1
3. Urval och avgränsning	2
4. Sociala och dramaturgiska konstruktioner.....	3
4.1 Socialkonstruktivism	3
4.2 Heteronormativitet.....	4
4.3 ”Vi och dem”	6
4.4 Myter, narratologi och semiotik	7
5. Tillvägagångssätt för studien	9
5.1 Kvalitativ innehållsanalys.....	9
5.2 Metodkritik och svårigheter.....	9
6. Sagan som konserverar sociala konstruktioner.....	10
6.1 Tvåsamhet som självklarhet	10
6.1.1 Titlar som förutsätter tvåsamhet	10
6.1.2 Paret som en enhet	11
6.1.3 Tvåsamhet som grunden till lycka	12
6.2 Kungafamilj med betoning på familj	12
6.2.1 Definitionen av familj.....	12
6.2.2 Det jämställda och moderna kungliga paret.....	13
6.3 Kvinnor vårdar, män är aktiva	15
6.3.1 Kön bestämmer uppdraget	15
6.3.2 Drottningen lär medan kungen lär ut	16
6.4 Vi och dem.....	18
6.4.1 Kungafamiljen som egen klass	18

6.4.2 Relationen till den Andre	18
6.5 Vi och dem i bilderna	20
6.5.1 Distans och blickriktning avslöjar	20
6.6 Sagor och myter som återberättas	22
6.6.1 Tradition lika med trygghet	22
6.6.2 Återkoppling till historia.....	23
6.6.3 En kärlekssaga skapas	24
6.6.4 Prins Carl-Philip och hjältedikten.....	26
7. Sagor och myter skapar mening.....	27
8. Källförteckning	30
9. Bilagor.....	32

1. Inledning

Det finns en uppsjö av publiceringar kring den svenska kungafamiljen. Renodlade skvallertidningar, artiklar i dagstidningar, TV-sändningar och parodier i nöjesprogram gör alla sin framställning av de kungliga. Om man vill analysera material om kungahuset är det därför ingen brist på källor. Tidigare uppsatser om den svenska kungafamiljen har bland annat fokuserat på TV-programmet ”Året med kungafamiljen” och hur kungahuset bevakas av dagspressen. Dessa uppsatser utgår från källor där kungafamiljens liv, uppdrag och uttalanden tolkats från journalisters synvinkel. Bland annat genom redigeringen av TV-program och enskilda journalisters fokus i artiklarna. Det jag vill ta fram i min analys är kungahusets egen vinkel av uppdrag, evenemang och kungörelser.

Kungahusets officiella webbplats lanserades 1995 och har sedan dess bytt utseende och upplägg ett flertal gånger. Den idag aktuella webbplatsen publicerades 2010 och har numera större och fler bilder samt tydligare kalender (kungahuset.se). Hur delaktiga kungafamiljen själva är i skapandet och urvalet av innehåll i texter och bilder är svårt att avgöra. Kungliga hovstaternas informationssekreterare, Ulrika Näsholm, svarar mig i ett mail att ”Informationsavdelningen ansvarar för www.kungahuset.se samt www.facebook.com/kungahuset”. Hon väljer att inte svara på frågan om medlemmarna av kungafamiljen godkänner texterna innan de publiceras. Dock utgår jag ifrån att de texter och bilder som publiceras på kungahuset.se håller en stil och ton som kungahuset i sin helhet valt som approach. Jag utgår också ifrån att texter och bilder i allmänhet liknar kungafamiljens åsikter och förhållningssätt.

2. Mål och syfte

Målet med min uppsats är att studera hur klass och tvåsamhet framställs i texter och bilder. I min studie kommer jag att titta på meningsuppbyggnad formuleringar, ord och tecken i texter och bilder, till exempel vad en mening syftar på eller hur ett specifikt ord används.

Jag kommer att fokusera på hur paret framställs, det vill säga om paret är en självklarhet i texterna och hur de ställs i relation till omgivande personer. Jag kommer också att studera vad texter och bilder säger om familj, alltså hur en familj definieras och hur den framställs.

Könsrollsindelningen kommer jag att undersöka utifrån typer av uppdrag samt vilka roller de kungliga ges i uppdragen. Både könsrollsindelning och definitionen av familj kopplar jag till teorin om heteronormativitet som förklaras ingående i teoridelen. Även klasskillnader kommer vara något jag fokuserar på kring uppdragen för att ta reda på hur kungligheter ställs i relation till omgivningen.

Jag kommer också att titta på formuleringar och bilder för att se om det finns likheter med mytbildning och dramatiskt berättande från sagor.

Genom att studera ovanstående faktorer kan jag analysera hur dessa återger maktförhållanden. Syftet är att visa exempel på hur maktförhållanden används i berättandet kring kungahuset och att undersöka texternas relation till sagoberättande. Resultatet kan bidra till förståelsen av hur normer, ideal och klasstillhörighet reproduceras inom kungahuset, hur texterna och bilderna bidrar till att konstituera maktförhållanden samt vilken betydelse narratologi har i framställningen av kungahuset.

De frågor jag ska försöka besvara är:

Hur yttras tanken om heteronormativiteten som ideal inom kungahuset?

Återges klasskillnader inom kungahuset och i så fall hur?

Vilka inslag finns det av sagoberättande och mytbildning i texter och bilder och vad gör dessa formuleringar/liknelser för förståelsen av texten?

3. Urval och avgränsning

Jag har valt att analysera texter och bilder från kalendern på kungahuset.se. Dessa texter innehåller bland annat information om uppdrag, kungörelser och evenemang. Kalendern uppdateras kontinuerligt och består av händelseuppdateringar från nästan alla dagar under året. En begränsning av urvalet var därför nödvändig och eftersom jag ville att materialet skulle vara så aktuellt som möjligt valde jag kalenderhändelser från oktober 2012 som grund för min studie. De 44 texter som fanns tillgängliga 3/11-2012 då jag började min analys, är de som jag baserat min studie på. Eventuella uppdateringar av kalendern efter detta datum berörs därmed inte. Efter 3/11 har texternas rubriker till viss del ändrats och vissa texter flyttats.

De bilder jag hänvisar till är de bilder som är de första att representera texten i fråga. Det vill säga de bilder som visas först när kalenderhändelsen öppnas. De bilder jag inte räknar med är de som man måste klicka sig vidare i ett bildspel för att hitta. Att jag gjort detta urval beror dels på nödvändigheten att minska mängden av bilder i analysen och dels på att bilderna som valts till förstaside-bilder säger något om avsikten från kungahuset.se, vilket är en ytterligare grund till att analysera just dessa bilder. Eftersom kungahusets informationsavdelning tyvärr inte kunde ge tillåtelse att bifoga bilderna i uppsatsen finns istället en hänvisning till bilderna i bilagorna.

Vidare berörs endast de bilder och texter som jag anser vara viktiga för min analys och dessa refereras till med hjälp av kalenderrubriken från kungahuset.se såsom rubriken löd 3/11-2012.

Då endast en månads texter och bilder berörs, kan det vara svårt att hitta ett varierat urval av händelser. Det vill säga händelser som både berör kungafamiljens olika uppdrag och berör händelser som personligen är viktiga för medlemmarna av kungahuset. Just oktober månad visade sig vara ett bra val ur denna aspekt. Kalendern innehåller nämligen både kungörelsen av prinsessan Madeleines förlovning, information om utställningen kring prinsessan Estelles dop samt uppdrag för samtliga familjemedlemmar. Variationen är viktig för att kunna studera både kungafamiljens familjeförhållanden och förhållande till klass och den Andre i relation till människor de möter i sina uppdrag. Möjligen är fokuseringen på personliga händelser större i oktober månad än tillexempel i föregående månad vilket är tacksamt då analysen studerar normer och familjeideal. Samtidigt ger avgränsningen till oktober månad ett slumpartat urval av händelser som gör urvalet mer objektivt än vad det hade varit om specifika händelser från samtliga årets månader valts ut.

4. Sociala och dramaturgiska konstruktioner

4.1 Socialkonstruktivism

I detta avsnitt kommer jag att beskriva det socialkonstruktivistiska perspektivet som är grundteorin för denna uppsats. Socialkonstruktivismen ser vår uppfattning av världen som socialt konstruerad:

”...det vill säga att vi, då vi ”ser” en stol, redan vet vad en stol är – om vi inte visste detta skulle vi inte se någon stol.” (Barlebo Wenneberg 2010:12).

De sociala konstruktionerna pågår överallt i vårt samhälle och påverkar bland annat våra relationer till andra människor och vårt språk som lärt oss uppfatta ord som tillexempel ”stol”.

Sociologerna Berger och Luckmann som skrivit boken *Kunskapssociologi* (2003), har tagit fram en tresidig modell om socialkonstruktivism som tar upp begreppen *externalisering*, *objektiviering* och *internalisering* (Berger & Luckmann 2003).

Människan har en benägenhet att utforma vanor som sedan sprider sig (*externaliserar*) till andra människor. I och med detta uppstår institutioner som når ut i samhället och sprids till ännu fler människor. För barnen som växer upp i samhället blir dessa institutioner något självklart och människor i samhället tar institutionerna för givna. Samhället blir till en

objektiv verklighet eftersom det existerar oberoende av de människor som befolkar det. Barnen lär sig också samhällets normer under sin uppväxt vilket innebär att normerna *internaliseras* (Barlebo Wenneberg 2010:71-72).

På det sättet lever den sociala konstruktionen av verkligheten kvar, generation efter generation och blir vad vi ser som den objektiva verkligheten. Den verklighet vi uppfattar måste i vissa fall legitimeras, det vill säga försvaras och förklaras för nya generationer. Detta för att övertyga generationen om normernas och strukturernas påstådda giltighet (Berger & Luckmann, 2003). Legitimeringen förklarar institutionerna för att dessa ska verka meningsfulla för nytillkomna personer (Barlebo Wenneberg 2010:73).

Genom att bilda vanor, som leder till institutioner, minskar den *kognitiva dissonansen*, det vill säga den osäkerhet som uppstår då vi befinner oss i nya och okända situationer. Dessa vanor spelar även roll i relationerna med andra människor då *typifieringar* skapas, alltså när vi skapar uppfattningar om andra. Utifrån dessa *typifieringar* placerar man sig själv och andra i sociala fack vilket kan leda till att vi börjar spela dessa roller som blir del av våra sociala institutioner (Barlebo Wenneberg 2010:72f). Det vill säga att vi uppfattar människor utifrån olika fack och *typifieringar* och skapar vanor för hur vi relaterar med dessa ”typer”. När vi möter en ny människa som vi bedömer tillhör samma fack gör vår vana troligen att vi relaterar till denna person på ungefär samma sätt som den första.

Utifrån socialkonstruktivismen har jag inriktat min analys på några specifika sociala konstruktioner i samhället. Den första är heteronormativitet som handlar om att heterosexualiteten ses som ett självklart levnadssätt i samhället. Den andra är ”Vi och dem”-konstruktionen som handlar om hur vi uppfattar världen utifrån kategorierna ”Vi” och ”Dem” och hur dessa gruppindelningar påverkar tankar om vår egen identitet. Jag har även använt mig av teori kring narratologi och mytbildning som handlar om hur skeenden dramatiseras och situationer och händelser ges mening genom upprepning. Den sista teorin, semiotiken, är både en teori och metod och används för att studera tecken i både text och bild.

4.2 Heteronormativitet

Det här avsnittet handlar om begreppet heteronormativitet och hur det används för att benämna normer kring genus och sexualitet och pekar mot den normerande heterosexualiteten (Ambjörnsson 2008:51). Forskningen inom queerteorin skiljer sig från tidigare forskning kring sexualitet eftersom den utgår från att heterosexualiteten är kulturellt, socialt och

historiskt skapad (Ambjörnsson 2008:51). Queerteorin handlar i grunden om att ingen identitet är fast. Den förändras ständigt genom erfarenheter, tankar och relationer (Butler 2007). Kön är därmed något som påtvingats oss och som vi lär oss att leva efter genom repetition.

Ambjörnsson (2008) beskriver vad som kan liknas vid en heterosexuell sexualitets-revolution under 1900-talet. Det blev mer accepterat för mannen och kvinnan att njuta av sex utan att betraktas som perversa, och gjorde heterosexualiteten till en självklar levnadsform.

”På så sätt kom den önskvärda heterosexualiteten att begränsas till reproduktiva, tvåsamma, borgerliga äktenskap mellan två personer av olika kön” (Ambjörnsson 2008:55).

Medan heterosexualiteten ansågs som alltmer självklar fanns det en motpol i homosexualiteten som därmed utmålades som osund och pervers. Beverly Skeggs, författare till *Att bli respektabel* (2000) menar att vi föds in i heterosexualiteten som institution och dominerade norm på samma sätt som vi föds in i system grundande på kön, klass och ras. Normerna ger upphov till en upprepningsprocess och en tvångsmässig repetition som vi deltar i varje dag även om vi motsätter oss dessa normer (Skeggs 2000:192). Heterosexualitet är också ett sätt att vinna respektabilitet eftersom den ses som den självklara levnadsformen.

Heterosexualiteten kopplas ofta till möjligheten att skaffa barn och problematiserar på så sätt homosexualiteten men enligt Ambjörnsson krävs det inte heterosexuella människor för att det ska födas barn. Det enda som behövs är att ett antal kvinnor ibland blir gravida och därmed är heterosexualiteten bara ett av många sätt att leva och organisera sin sexualitet (Ambjörnsson 2008:53).

Den heterosexuella par-relationen som given levnadsform verkar därmed ha tappat sin funktion. Ändå förespråkas tvåsamheten ständigt i samhället och medierna. Carin Holmberg skriver i sin avhandling *Det kallas kärlek* (1993) att uppfattningen om att man ska vara ett par, kvinna och man, är stark i Sverige idag eftersom två har blivit norm. Att leva ensam är att avvika från det som anses normalt (Holmberg 1993:99). Hon menar att parrelationen visst kan vara positiv men den kan också framstå som ett socialt tvång eftersom den likställs med det goda livet (Holmberg 1993:99). Queerforskningen vill därför undersöka varför heterosexualiteten framställs som ett självklart levnadssätt och önskvärd när det gäller samlevnad i vårt samhälle (Ambjörnsson 2008:53).

4.3 "Vi och dem"

"Vi" och "dem"-teorin, som jag kommer beskriva i det här avsnittet, handlar om de gränser som upprätthålls mellan "vi" och "dem" samt formuleringen av identiteten genom att tänka i dessa banor.

Sociologerna Bauman och May resonerar i boken *Att tänka sociologiskt* (2010) kring gruppstillhörighet och hur vi uppfattar oss själva i relation till andra grupper. Människan gör hela tiden indelningar över vilka som tillhör "oss" och vilka som tillhör "dem":

"Den ena kategorin omfattar de grupper som vi känner att vi tillhör och förstår. Den andra omfattar dem som vi inte kan eller vill tillhöra." (Bauman & May 2010:47).

Den främmande känslan gentemot "dem" förstärks genom att vi har en vag bild av denna kategori. Vi kan därför uppfatta gruppen som skrämmande och svåra att förstå och känslan förstärks ytterligare av misstanken att "dem" känner likadant för "oss" (Bauman & May 2010:47f).

Genom att tänka i kategorier av "oss" och "dem" skapar vi en bild av vår egen identitet. Vår identitet blir synlig först när den avgränsas i förhållande till något annat, som är skilt från oss (Brune 2004:35). Att tänka i kategorin "vi" medföljer alltid att kategorin "oss" måste definieras och sociala relationer påverkas hela tiden av vilka grupper vi anser oss tillhöra och hur vi interagerar mellan dessa grupper oavsett om vi är medvetna om grupperna eller inte (Bauman & May 2010:45).

Bauman och May använder begreppen *ingrupp* och *utgrupp* för att förklara motsatspolerna i "vi" och "dem". En *ingrupp* kan därmed inte existera utan en *utgrupp* (Bauman & May 2010:48). Med hjälp av dessa *ingrupper* och *utgrupper* förstår vi världen och *ingrupperna* hjälper oss att hitta trygghet. Bauman beskriver det som om vi behöver frukta vildmarken (utgruppen) för att känna oss trygga (Bauman & May 2010:48).

Ylva Brune undersöker i sin bok *Nyheter från gränsen* (2004) vilken bild svensk nyhetsjournalistik ger av de som ses som "asylsökande" eller "invandrare". I sin diskussion av "Vi och de Andra" har hon främst tittat på postkolonial teoribildning. Hon beskriver hur "De Andra" ses som underordnade, inte bara för att de inte har samma materiella tillgångar utan för att de anses sakna viktiga egenskaper som skulle möjliggöra en jämlik relation och denna

faktor kan ses som ett rättfärdigande av ”oss” (*ingruppen*) till förtryck och diskriminering (Brune 2004:36). Vidare beskriver hon ett annat sätt för distinktion, bortsett från att undertrycka och utestänga ”De Andra” och det är att assimilera dem:

”Assimilation är också en form av förtryck, eftersom det ensidigt är de Andra som ska ändra sig för att bli accepterade.” (Brune 2004:37).

Assimilation lämnar lite eller inget utrymme för skillnader eftersom det kräver ändring från *utgruppen*. Det extrema ”vi och dem”-tänkandet skapar också en grogrund för fördomar och rasistiska attityder eller xenofobi, det vill säga ovilja mot allt främmande (Bauman & May 2010:50).

4.4 Myter, narratologi och semiotik

I boken *Mytologier* (2007) gör Roland Barthes upp med det som vi (den moderna människan) anser vara självklart genom att presentera hur myten framställer historiska händelser som eviga och naturliga och därmed påverkar uppfattningen i vårt moderna samhälle om vad som är naturligt och evigt (Barthes 2007). Han beskriver myten som ett kommunikationssystem eller ett meddelande:

”Av detta förstår man att myten inte skulle kunna vara ett föremål, ett begrepp eller en idé; det är ett sätt att ge betydelse åt något, en form.” (Barthes 2007:201).

Myten återberättas från generation till generation och blir en del av vår kultur och ett sätt att förstå och acceptera vår omvärld. Den mytiska berättelsen är också en uppmaning som inte är knuten till en speciell upphovsman/upphovskvinna utan istället är en kollektiv skapelse av hela samhället (Jansson 2006:24).

Barthes (2007) kritiserar till viss del vårt sätt att leva kvar i den ideologi som myterna står för eftersom vi formar oss efter dem istället för att forma myten efter vårt levnadssätt. Hur vi formar vår verklighet efter myten liknar det sätt som vi bygger upp berättelser. Berättelsen finns enligt Barthes överallt. Den finns på alla platser, i alla tider och i alla tänkbara medier och har ofta en grundläggande uppbyggnad specifik för den kultur där berättelsen tillkommit (Gripsrud 2006:235). Jostein Gripsrud definierar berättelsen på följande sätt:

”En berättelse är en framställning av ett mänskligt (eller människoliknande) subjekt som har ett projekt (vilja, önskan, begär) och som genomlever en kausal kedja av sammanhängande händelser.” (Gripsrud 2006:236f)

Han menar också att en berättelse framställer förloppet hos ett *projekt*. Dess förändring består av en serie händelser som leder från en relativt stabil situation till en annan situation (Gripsrud 2006:237). Upplägget för förloppet är dramaturgin och faller under läran om berättelser: narratologi (Gripsrud 2006:235). Berättelsen behöver inte vara fiktion. Det kan till exempel vara nyhetsinslag, dokumentärer eller en notis i tidningen och precis som när det gäller myten kan en historia formas efter hur en historia bör berättas. Genom att berätta om en konflikt som uppstår och avsluta med hur det hela löste sig eller kommer att lösa sig har man använt sig av dramaturgiskt förlopp. Först uppstod konflikten, från en stabil situation till en annan situation, sedan kom vändpunkten, *peripeteia*, och konflikten löste sig (Gripsrud 2006:238). Berättelsen har fått sitt lyckliga slut. Berättelsens spänningskurva liknar den faktiska verkliga konflikten med uppladdning och urladdning (Gripsrud 2006:240). Oftast finns en huvudperson, *protagonist*, vars projekt vi följer genom förloppet och en skurk, *antagonist*, som är del i konflikten (Gripsrud 2006:241). Precis som myten gör berättelsen att vi kan tolka, se samband och hitta en mening i händelser.

Semiotik är studiet av tecken och undersöker hur tecken bär med sig mening (Bignell 2002:5f). Lingvisten Ferdinand de Saussures menade att vår uppfattning och förståelse av verkligheten är konstruerad av ord och andra tecken som vi använder. Olika kulturer kan ha olika uppfattning om vad ett specifikt ord och tecken betyder och därför kan vår uppfattning av verkligheten också skilja sig. Ändå är de ord och tecken vi använder både det media vi förstår verkligheten med och det vi förmedlar verkligheten med (Bignell 2002:6).

Tecken organiseras i grupper som kallas koder. Det finns till exempel språkliga koder som är lämpliga att använda när man pratar med barn, kungligheter och specifikt språk som används för jobbansökningar eller kärleksdikter (Bignell 2002:10).

Eftersom vi använder tecken för att beskriva och tolka världen verkar det ofta som dess funktion endast är att beteckna, *denotera*, något men utöver den kommer associationerna, *konnotationerna* (Bignell 2002:16). En bild på en kungakrona kan till exempel konnotera välstånd och tradition beroende på vilka associationer som betraktaren gör. Barthes menar att en bild kan ha en *mytisk mening* genom sammanförandet av olika tecken som får oss att tänka på ett visst sätt om personer, produkter och platser (Bignell 2002:16). En bildserie av en person som får en kungakrona på huvudet när han äter en maträtt kan konnotera den *mytiska meningen* att man mår som en kung om man äter den här specifika maträtten.

Genom en *metafor* kan man koppla samman konnotationer och mytiska meningar (Bignell 2002:17). *Metaforen* används för att byta ut ett tecken mot ett annat liknande och på en annan nivå. Att må som en kung kan ses som en *metafor* för att må riktigt bra eftersom vår uppfattning av ordet kung ofta är lyx och välstånd.

Semiotik är både en teori utifrån sättet att behandla texter och texternas förhållande till verkligheten, samt en metod med vars verktyg man kan analysera text- och bildmaterial. Jag har därför valt att använda semiotiken även som metod för min studie.

5. Tillvägagångssätt för studien

5.1 Kvalitativ innehållsanalys

Den kvalitativa grenen av innehållsanalys går ut på att hitta mönster och tolka analysmaterialet utifrån vissa företeelser i dess innehåll. Mer specifikt för just textanalys är att välja ut och förhålla sig till olika typer av texter och deras innehåll och skapa kunskap om texternas innebörder utifrån ett väl avgränsat undersökningsproblem (Widén 2009:138).

I min textanalys har jag utgått från de texter jag valt ut från kungahuset.se och vid analysen av dessa har jag både sett till helheten och till specifika meningar och ord. När jag metodiskt har gått igenom texterna har jag ofta hittat formuleringar och undertoner som jag vid första läsningen inte lagt märke till. Jag har titta på ordval utifrån teorierna om heteronormativitet och ”Vi och dem”-perspektivet till exempel användningen av ordet ”par”. Jag har även tittat på formuleringar som förskönar texten eller gör den mer dramatisk.

Vid textanalysen har jag främst inriktat mig på det som Widén (2009) kallar den andra och tredje dimensionen av textanalys och som fokuserar på själva textens form, innehåll och språk och att tolka vilka innebörder texten får i relation till det omgivande samhället (2009:138).

Utifrån mina teorier har jag letat mönster i texten och sammanfattat dessa mönster efter de maktförhållanden de representerar.

5.2 Metodkritik och svårigheter

Med 44 texter och ungefär lika många bilder hade jag ett stort material att gå igenom. Den största svårigheten har därför inte varit tillgången på material utan snarare att välja bland de exempel jag ville använda mig av. Det finns mycket att upptäcka i texter och bilder i form av detaljer och ton i språket. Därför bygger min analys på samtliga texter och bilder och de exempel jag tittar närmare på och som finns representerade i analysen anser jag vara typiska för helheten.

Med hjälp av kvalitativ innehållsanalys har jag haft möjligheten att gå på djupet i detaljer och toner i språket. Metoden ger också större förståelse kring dessa detaljer genom att kunna se till helheten kring ett specifikt ord eller formulering. Det jag ser som en nackdel men den kvalitativa metoden är att den kan blir rörig. Jag har tittat på texter och bilder ur flera olika aspekter och det finns mycket faktorer att lägga vikt vid. Jag anser dock att jag hittat en bra uppdelning för min analys och att jag fokuserat på de faktorer i bilder och texter som varit relevanta i relation till mina frågeställningar.

6. Sagan som konserverar sociala konstruktioner

Analysen inleds med tvåsamhetens reproduktion i texter och bilder och fortsätter därefter att studera definitionen av familj och familjens roll inom kungahuset. Typen av uppdrag ser i allmänhet olika ut för kvinnliga respektive manliga medlemmar ur kungafamiljen och de heteronormativa könsrollerna syns även i bildernas utsnitt och positioneringar.

Klassaspekten utifrån ordval, positionering och blickriktning är också något som jag kommer studera i både texter och bilder. De sociala konstruktionerna av heteronormativitet och klasstillhörighet blir, tillsammans med de dramatiska och mytiska komponenterna, till en saga som snarare konserverar sociala konstruktioner än hjälper till att upplösa dessa.

6.1 Tvåsamhet som självklarhet

6.1.1 Titlar som förutsätter tvåsamhet

Kungapar och kronprinsesspar. Titlarna som används i texterna på kungahuset.se talar sitt tydliga språk om tvåsamheten. Carin Holmberg skriver i boken *Det kallas kärlek* (1993) om hur den heterosexuella tvåsamheten ses som något naturligt och självklart i vårt samhälle och hur den därför fortsätter att internaliseras.

Inom monarkin är den dessutom ett krav för monarkins fortlevnad eftersom giftermål, heterosexualitet och biologiska barn är en förutsättning för att kronan ska föras vidare (Åse 2009:85). Paret i ”Kungaparet” och ”Kronprinsessparet” syftar alltså på det heterosexuella paret som har eller förväntas skaffa barn för att föra arvet vidare.

Analysen av tvåsamhetsbudskapet i texterna och bilderna visar att paret i kungafamiljen utgör en enad bild utåt. De symboliserar stabilitet genom att göra gemensamma uttalanden och vara ett ”vi” i relation till andra. Par-titlarna och paret i sig används därmed som avgränsning till den Andre.

Ett framträdande spår i texterna är rubriker som innehåller ”Kungaparet” eller ”Kronprinsessparet”. Flera andra texter handlar om paret prinsessan Madeleine och Christopher O'Neill.

6.1.2 Paret som en enhet

Att paret ses som en enhet är tydligt i texten ”Lyckönskningar” som handlar om Prinsessan Madeleine och Christopher O'Neills förlovning. I texten gör kungaparet ett gemensamt uttalande:

”Vi är båda mycket glada och lyckliga idag. Vi har kommit att lära känna Christoper O'Neill som en mycket vänlig och varmhjärtad person och vi önskar dem båda all lycka i framtiden.”

Upprepningen av ”vi” utgår från att paret här har samma åsikter och deras enskilda uppfattning om svärsonen överensstämmer med den andres. Även Kronprinsessan Victoria och Prins Daniel gör ett gemensamt uttalande under rubriken ”Kronprinsessparet” där de berättar att ”Vi gläder oss oerhört åt den fina nyheten...”. Att skapa ett ”vi” gör också att man urskiljer sig från ”dem”. I teorier om representationen av de(n) Andra handlar det främst om människor har avgränsat sig i fråga om ras men resonemanget går även att applicera på tvåsamhetstänkandet:

”Grundläggande i resonemangen är, att vår identitet blir synlig först när den avgränsas i förhållande till något annat, som är skilt från oss.” (Brune 2004:35).

Genom att använda ”vi” och ”par” avgränsar vi oss från andra och berättar samtidigt vad ”vi” är, genom att peka på vår del i en grupp eller i ett par. På flera ställen i texterna beskrivs *paret* som en enhet i förhållande till någon eller någon annan genom att först nämna *paret* och därefter respektive person eller grupp som en avgränsning mot personen eller gruppen. Ett exempel är bildtexten till texten ”Kungaparet gav lunch för partiledare Jonas Sjöstedt”: ”Kungaparet tillsammans med Jonas Sjöstedt...”. Bildtexten avskiljer här paret (enheten) från den tredje personen genom att säga att det är paret som poserar på bilden tillsammans med Jonas Sjöstedt, istället för att det är tre personer som poserar tillsammans. Bilden (bilaga 1, bild 1) visar de tre personerna i en våning på Kungliga slottet. De bildar en halvcirkel med Drottningen i mitten. Jonas Sjöstedt har armarna längs sidorna medan Kungen och Drottningen håller på liknande sätt samman händerna framför kroppen. Sjöstedts position ser mer ledig ut medan Kungen och

Drottningen ser något stelare ut i sina positioner. Bilden konnoterar kungen och drottningen som en enhet och på så sätt Sjöstedt som den som är avskild från enheten.

6.1.3 Tvåsamhet som grunden till lycka

Tvåsamhet är som tidigare nämnt något som ses som självklart och naturligt. Dessutom är det en säkerhet för att inte behöva vara ensam då ensamhet kan ses som ett hot.

Publikationerna kring Prinsessan Madeleines förlovning med Christopher O'Neill antyder hur giftermålet "räddar" prinsessan från ensamheten samt hur lycklig man blir av att vara två.

Äktenskapet anses vara den ledande formen av heterosexuell samhörighet och ideologin för den heterosexuella romansen indikerar att förälskelse är inledningen till en varaktig, säker och stabil äktenskaplig union (Richardson 1998:40).

I texten "Intervju med Riksmarskalk Svante Lindqvist" angående prinsessan Madeleines förlovning, säger Lindqvist att Christopher O'Neill kommer att stödja sin maka vid hennes officiella uppdrag. Att Christopher O'Neill kommer *stödja* prinsessan Madeleine pekar också på något som parbildning och tvåsamhet ger en bild av att utesluta "den fruktade ensamheten". Giftermålet utgör därför en säkerhet även för prinsessan Madeleine som ju redan har en ekonomisk säkerhet. I och med giftermålet "slipper" prinsessan Madeleine vara ensam. Hon kommer att ha *stöd* och därmed vara säker. I texten "Prinsessan Madeleine och Herr Christopher O'Neill förlovade" finns en bild (bilaga 1, bild 2) som visar prinsessan Madeleine och Christopher O'Neill. Båda är klädda i vitt och de står vända mot varandra, tätt tillsammans så att kinderna nuddar vid varandra. Hon har en hand på hans axel och på hennes ringfinger syns en ring. Båda tittar in i kameran och ler, han lite försiktigt, hon har ett större, tydligare leende. Tillsammans med rubriken om förlovning kan bilden tolkas som att förlovning ger lycka och samhörighet. Deras leenden symboliserar lyckan och deras position som tätt sammanslingrade symboliserar samhörighet.

6.2 Kungafamilj med betoning på familj

6.2.1 Definitionen av familj

En familj består av en mamma, pappa och barn. Det är i alla fall den bild som målas upp i texterna. Den egna familjen är den som skapas av mannen och kvinnan. Innan dess är det *bara* ett par som var för sig tillhör sina respektive familjer. På grund av

successionsordningen är det också först när ett kungligt par är redo att gifta sig och bilda familj, det vill säga när de förlovat sig, som de är ett riktigt par och fästmannen/fästmön kan välkomnas till familjen.

I texten ”Prinsessan Madeleine och Herr Christopher O'Neill förlovade” ställs tre frågor relaterade till parets respektive familjer. Texten understryker också välkommandet in i respektive familj. Ändå görs en tydlig skillnad av vad en familj anses vara och vilka som tillhör den. När Prinsessan Madeleine får frågan om hon kan berätta något om Christophers familj svarar hon:

”Jag uppskattar Chris familj väldigt mycket. De har alltid varit väldigt snälla mot mig och välkomnade mig med öppna armar. Chris har en underbar familj!”

Samtidigt som hon berättar att familjen har varit väldigt snäll mot henne och välkomnat henne med öppna armar tydliggörs två gånger att det är Chris familj det handlar om. På liknande sätt svarar Christopher O'Neill när han får frågan om han kan säga något om Prinsessans familj och det första mötet med familjen:

”Jag har kommit att lära känna den svenska kungafamiljen väl. Jag har blivit mycket väl mottagen och kände mig från första stund mycket välkommen. De är alla vänliga och vi har mycket trevligt när vi ses allihop.”

Även om han har blivit väl mottagen och känt sig välkommen gör han ändå en skillnad mellan ”den svenska kungafamiljen” och sig själv. Båda han och prinsessan sätter sig utanför sin partners familj samtidigt som de berättar att de välkomnats i familjen. Det pekar på vad som enligt normen definieras som en familj.

Nästa fråga handlar om hur paret ser på framtida familjebildning och prinsessan svarar att de självklart ser fram emot att få gifta sig och med tiden bilda en egen familj. Det räcker alltså inte att en man och kvinna gifter sig för att de ska vara en familj, de bör skaffa barn för att ha bildat *egen familj*. Hon betonar dessutom att det är *självklart* att de ser fram emot att gifta sig och bilda familj som om inget annat var förväntat.

6.2.2 Det jämställda och moderna kungliga paret

Texten ”Prinsessan Estelle — födelse och dop. Ny utställning öppnar 19 oktober” berättar om en utställning som öppnats på Kungliga slottet kring prinsessan Estelles födelse och dop. I samband med utställningen har nya bilder tagits av prinsessan Estelle. En av bilderna (Bilaga 1, bild 3) visar ett ideal som i samband med kvinnans rättigheter blivit en allt vanligare

eftersträvansvärd norm att leva efter. Nämligen jämställdhetsidealet. Jämställdheten framställs som sättet att vara lycklig på att blir ett sätt för paret att visa att det lever det ”rätta” och fina livet.

Bilden visar kronprinsessan Victoria och prins Daniel som håller prinsessan Estelle mellan sig. Både Victoria och Daniel ler. Estelle ser nyfiken ut och verkar sträcka sig efter något som finns framför henne. Trädkronan bakom dem och det faktum att de bär ytterkläder denoterar utomhusmiljö. Bilden konnoterar samhörighet och en lycklig familjerelation. Vi ser att fadern håller en hand om barnet vilket ger ett intryck av ansvarstagande och närvaro. De står bredvid varandra med barnet mellan sig, med gröna jackor och leenden. De ger bilden av det moderna jämställda föräldraparet och med jämställdheten kommer också lyckan och friheten. Leendena hos paret och nyfikenheten hos barnet blir en symbol för lyckan. Naturen de omges av blir symbolen för friheten. I boken *Queersverige* (2005) diskuteras heteronormativitet och jämställdhet med utgångspunkten att jämställdhet baseras på heterosexuallitet som norm. Parrelationer och kärnfamiljer är därför slutmålet för jämställdhet och talar om för oss hur man bör uppträda som ”riktig” man och ”riktig” kvinna (Dahl 2005:50). Men jämställdheten har i vissa fall mer betydelse som en eftersträvansvärd norm och vision än som verklighet:

”Jämställdhet är den senmoderna svenska sagan om det ursprungliga paret – mannen och kvinnan. En berättelse om hur män och kvinnor lever och arbetar tillsammans och bildar kärnfamiljer. En vision om den förändrade, men alltjämt romantiska kärleken mellan fria kvinnor och trygga män som övervinner alla hinder och där inga maktordningar finns. Jämställdhet är på samma gång mål, ideal och norm.” (Dahl 2005:49).

Jämställdheten blir i likhet med heterosexualliteten en heteronormativ myt för hur vi bör leva och vad som anses vara fint. På bilden ser vi den lyckliga mannen och kvinnan ute i parken med barnet emellan sig. Maktordningen är i detta fall osynlig, vilket gör bilden än mer mytisk och ouppnåelig. Dels vet vi att maktordningar mellan män och kvinnor fortfarande existerar i samhället, dels är det inte alla som vill leva eller som lever i en heterosexuell relation. Att paret dessutom utstrålar lycka och att de har tid och möjlighet att vara ute i parken och leka tillsammans bildar tillsammans med övriga faktorer ett ideal som för många familjer är svårt att leva upp till. Myten om det jämställda (och därför ansett lyckliga paret) blir ännu en norm att leva upp till och det blir också ett sätt för paret att visa upp hur ”rätt” de lever. Enligt Holmberg (1993) är det inte längre den könsliga arbetsdelningen som är grunden för parsamheten, utan kärleken. Därför blir kärleken mellan två heterosexuella parter det eftersträvansvärda målet (Holmberg 1993:99). Bilden av den lilla kärnfamiljen kan ses som

en institution som genom externaliseringen av en lycklig familj hjälper till att internalisera bilden av hur en lycklig familj ska se ut, eller vilka relationer man bör leva i för att vara lycklig.

6.3 Kvinnor vårdar, män är aktiva

6.3.1 Kön bestämmer uppdraget

I kungafamiljens uppdelning av uppgifter under oktober månad syns en tydlig skillnad mellan kvinnorna respektive männens uppdrag. Kvinnorna representerar till största delen uppdrag som handlar om barn och vård medan männens uppdrag oftare handlar om teknik och nöjen. Det finns en bild av att femininitet är något man måste lära sig och som uppnås genom relation till andra (Hirdman 2002:295). Representationen av kvinnor i media handlar oftast om att hon ska vara något för någon annan: en mamma, en hushållerska, ett sexobjekt (van Zoonen 2002:66). Det är först genom relationen till andra som hon anses kunna lära känna sig själv och sin identitet. För mannen handlar det om ständig tävlan för att bevisa sin maskulinitet (Hirdman 2002:296). I studien ”Många manliga män” (Abrahamsson & Waara 2005) undersöks hur kvinnor och män skildras i norrbottnisk massmedia och visar att män oftare skildras som aktiva, medan kvinnor skildras ofta skildras som passiva. Maskuliniteten i vår kultur är starkt associerat till professionalitet, kompetens och aktivitet, makt och handlingskraft och därför får vi ofta läsa vad män gör eller har gjort (Abrahamsson & Waara 2005:6). Kvinnor kopplas i reportagen oftare till skola, vård och omsorg (Abrahamsson & Waara 2005:12).

Av Drottning Silvias egna uppdrag hade fem stycken något att göra med barn. Exempelvis barns rättigheter i texten ”Drottningen besökte Hanaholmen i Finland”, utställningen BARNDOM om barn med cancer, i texten ”Drottningen invigde utställningen BARNDOM på fotografiska” och stipendieutdelning till Frimurare Barnhuset i texten ”Drottningen överlämnade stipendier i Stiftelsen Frimurare Barnhuset”. Resterande uppdrag var ett besök på Samhalls verksamhet som erbjuder jobb för personer som befunnit sig längst bort från arbetsmarknaden (Samhall.se). Alla utom ett uppdrag kan kopplas till skola, vård eller omsorg och sammanfattningsvis kan samtliga uppdrag kopplas till grupper i samhället som har svårare att göra sin röst hörd. Eftersom kvinnans outtalade uppdrag är relationer till andra människor och att se till att andra än hon själv har det bra är det inte konstigt att även utsatta grupper innesluts i den omsorg som kvinnor väntas ge.

I kronprinsessan Victorias egna uppdrag syns ett liknande mönster. Fyra av sex uppdrag handlar om vård, bland annat seminariet om bröstcancer i texten "Kronprinsessan på seminarium om bröstcancer" och besöket på Hjärnans dag, "Kronprinsessan vid Hjärnans dag".

Prins Carl-Philip, prins Daniel och kungens egna uppdrag visar ett mönster av aktivitet, vetenskap och teknikfokus. Prins Carl-Philip besökte bland annat den svenska styrkan i Afghanistan, "Prins Carl-Philip besökte Afghanistan" och delade ut entreprenörpris i Östersund, "Prins Carl-Philip besökte Östersund". Prins Daniel besökte Google, "Prins Daniel besökte Google Sverige" och näringsdepartementet, "Prins Daniel besökte näringsdepartementet" medan kungens uppdrag bland annat bestod av jakt, "Kungen deltar i Bergslagsjakt" och teknikresa, "Kungen på teknikresa i Kiruna och Luleå". Alla utom två uppdrag hade koppling till teknik, entreprenörskap, design eller nöjen.

Uppdelningen följer de könsroller som redan finns internaliserade i samhället. Det kan handla om att kvinnorna inom kungafamiljen faktiskt har ett större intresse för skola, vård och omsorg men det kan också, vilket är mest troligt, grunda sig på uppfattningen av vad män respektive kvinnor bör ägna sig åt. För kungafamiljen som gärna inte sticker ut, annat än klassmässigt, är det ingen överraskning att de följer dessa mönster. Heteronormativiteten med all dess innehåll och konventioner utgör den självklara levnadsformen och de som lever detta liv vinner respektabilitet.

6.3.2 Drottningen lär medan kungen lär ut

Uppdelningen av uppdrag hos män respektive kvinnor i kungafamiljen visar ett mönster av traditionella könsroller med kvinnan som vårdande och mannen som den aktive. Drottningen lyssnar och har ofta ett leende på läpparna medan kungen inte bara lyssnar utan också lär ut. Enligt Berger och Luckman (2003) har alla roller (*typifieringar*) i den institutionaliserade världen och genom att spela rollerna deltar vi i den sociala världen. Att spela rollen av den förväntat vårdanden kvinnan fyller därmed sin funktion för att passa in i samhället på samma sätt som det förväntade teknikintresset hos mannen.

I analysen av bilderna märks en viss distans vid foton på kungen i jämförelse med foton på drottningen. Texten "Kungen närvarade vid tekniksymposium i Bernadottebiblioteket" (Bilaga 1, bild 4) visar en bild på kungen på flera meters avstånd stående i en talarstol. Han har en allvarlig blick och ser ut att tala till publiken. I texten står det hur kungen inledde

symposiet och poängterade teknikens möjligheter att påverka de stora globala utmaningarna. Till texten ”Kungaparets resa i Minneapolis, dag 3” (Bilaga 1, bild 5) finns en liknande bild med kungen på avstånd i en talarstol. Han tittar med allvarlig min bortanför kameran och i texten står det att kungen berättade om hur dåvarande kronprins Gustaf Adolf vad med och uppmuntrade starten av American Swedish Institute. Medan kungen ”lär ut” och berättar är drottningen den lyssnande och den som blir undervisad. I texten ”Drottningen besökte Samhalls verksamhet i Jordbro och Västerhaninge” (Bilaga 1, bild 6) står drottningen med blicken riktad mot kvinnan som pratar. Texten berättar om hur drottningen *fick* en rundvandring för företaget. Texten ”Drottningen invigde utställningen BARNDOM på Fotografiska” (Bilaga 1, bild 7) har en bild med drottningen som står leende och tittar på en tavla. Bredvid henne står en tjej med ryggen snett mot tavlorna och bildtexten beskriver hur tjejen visar sina bilder för drottningen. Vidare berättar den övriga texten om de projekt som presenterades på invigningen och därefter var det drottningens tur att tala:

”Drottningen invigde utställningen med att hålla ett kort tal och därefter fick hon möjlighet att träffa de ungdomar som ställer ut.”

Drottningen som först är den lyssnande håller sedan ett tal som man understryker var *kort* och därefter *fick* hon *möjlighet* att träffa ungdomar. Orden *fick* och *möjlighet* pekar på underordnad ställning och något som man bör vara nöjd med. Att hon *fick* träffa ungdomar kan också kopplas till relationerna med andra människor som det viktigaste för kvinnor att förstå sin identitet igenom.

Uppfattningen om en större distans till kungen kan skapas av det faktum att kungen oftare fotas sittande eller stående vid en talarstol, medan drottningen aldrig fotas sittande på någon av de aktuella bilderna. I bilderna på kronprinsessan, och de båda prinsarna finns en bild på respektive person sittandes, övriga bilder står de upp och distansen är aldrig så stor som till bilderna av kungen.

Ansiktsuttryck är också något som skiljer sig på många bilder av kungen respektive drottningen och kan påverka känslan av distans. Av de tretton bilder som finns publicerade på drottningen ler hon på tolv av dessa medan kungen endast ler på tre av sexton bilder. Genom att avbilda kvinnor leende framställer man kvinnan som mer lättillgänglig och oproblematiserad (Hirdman 2002:49) vilket ger ett intryck av kvinnan i en underordnad ställning. Hirdman menar också att män ofta avbildas med allvarliga eller bistra uppsyner med kameran på ett distanserat avstånd (2002:76). Vikten av kvinnans relation till andra gör sig påmind även här

genom att kvinnan kan tänkas vårda relationen med hjälp av leenden medan mannen inte har det behovet och därför inte måste intyga sitt gillande genom leenden.

6.4 Vi och dem

6.4.1 Kungafamiljen som egen klass

Av textpublikationerna framkommer på flera ställen ett tydligt avståndstagande mellan ”vi” och ”dem”. Tydligast visar det sig i texten ”Kommentar med anledning av bildpublicering” där riksmarskalk Svante Lindqvist kommenterar ett fotomontage av konstnären Elisabeth Ohlson Wallin, där kungen och drottningen finns med på bilden:

”Ingen skall behöva tåla vad som helst. Detta gäller även Kungen och Drottningen. Bilden är kränkande, sårande och illvillig.”

I sitt uttalande gör han en uttrycklig skillnad mellan olika grupper genom att understryka att detta gäller *även* kungen och drottningen. Hans uttalande ger dessutom ett intryck av underordning eftersom han placerar kungen och drottningen i en separat grupp skild från allmänheten med honom själv inräknad. Undertexten kan tolkas som att kungen och drottningen inte ska behöva stå ut med vadsomhelst *trots* den ställning de har. Att han pekar på kungen och drottningens höga ställning gör att grupperna inte får någon klassisk ”vi” och ”dem”-indelning där ”dem”-gruppen känns främmande eller svår att förstå. Snarare är det mycket tydligt hur just denna ”dem”-grupp bör förstås och därmed är underordningen och skillnaderna desto större.

6.4.2 Relationen till den Andre

Mötena med de som i texterna kan tolkas som den Andre berättar om hur den Andre bör sträva uppåt men också om omöjligheten att bli den del av den så kallade *ingruppen*. Intrycket är också att den Andre bör vara tacksam för de möjligheter som han eller hon fått.

Texten ”Drottningen och MinStoraDag” handlar om hur en 13-årig kille besöker slottet med sin familj och hälsar på drottningen och texten innehåller flera exempel av ”vi” och ”dem”-grupperingar. Första meningen berättar om hur Baker, som den 13-åriga killen heter, *gavs* företräde av drottningen. Redan här sätts Baker i en skild grupp från drottningen. Hon är den som *ger tillåtelse* (företräde) att besöka slottet och drottningen och han är den som *blir tillåten* att besöka slottet. Vidare berättas hur drottningen *tog emot* Baker på slottet och hur han och hans familj *fick* en rundtur av slottet. Användandet av orden *tog emot* pekar på att drottningen är den överordnade, den som har makt att *ta emot* och ordet *fick* pekar på något

som inte var självklart för den underordnade. Denna överordning understryks i följande mening:

”Bakers önskan var att få träffa Drottningen och berätta om sitt liv och visa sin tacksamhet över att få ha kommit till Sverige och fått läkarvård.”

Hans önskan att träffa drottningen förutsätter att det är hon, i denna text, som är värd att träffa. Att han vill visa sin tacksamhet pekar på hennes godhet och förbarmande vilket också förstärks av bilden (Bilaga 2, bild 8) där hon håller båda händerna kring hans hand som man gör med någon man vill ge extra mycket värme eller energi. Samtidigt indikerar texten att Baker lägger vikt vid sin berättelse som sitt liv som så pass viktig att drottningen bör lyssna till den.

En annan intressant text ur ”vi”- och ”dem”-synpunkt är ”Kungen delade ut pris till Årets nybyggare”. Den handlar bland annat om hur Ghazi Fourati fick ta emot pris i kategorin ”nystart”. Enligt hemsidan för Årets Nybyggare (aretsnybyggare.se) delas nybyggjarpriset , kategori A, ut till en person med utländsk bakgrund som startat företag som ett sätt att ta sig ur arbetslöshet. I texten finns en beskrivning av prisets syfte:

”Priset ska ses som ett sätt att skapa förebilder och visa på goda exempel bland personer med utländsk bakgrund. Priset ska inspirera och visa att det går att vara en framgångsrik företagare med utländsk bakgrund.”.

I syftet finns både tydliga exempel på *ingrupp* och *utgrupp* samt en fördom om vad det innebär att ha utländsk bakgrund i Sverige. Användningen av ordet *utländsk* kräver en motsats vilket i detta fall får förmodas är personer i Sverige som inte har en utländsk bakgrund. Genom att stifta ett pris för just personer med utländsk bakgrund avskiljer man dessa som en egen grupp nämligen som en *utgrupp*. *Ingruppen* blir de övriga, de med svensk bakgrund. Trots prisets förmodade syfte att visa på likheter mellan grupperna förstärker den de olika gruppernas existens. Hur vi interagerar med andra och vilka grupper vi anser oss själva tillhöra påverkar vår uppfattning om de grupper vi utesluter. Även om dessa val kan vara undermedvetna bidrar de till att forma de sociala relationer och skikt som finns i vårt samhälle (Bauman & May 2010:45). Risker är därför att priser som detta cementerar gränserna istället för att upplösa dessa.

Samtidigt indikerar syftet också på att man utgår från att det finns många eller bara ”dåliga” exempel på personer med utländsk bakgrund eftersom man till och med har skapat ett pris för att visa goda exempel. Man utgår också från en föreställning om att det inte går att vara

framgångsrik företagare med utländsk bakgrund eftersom priset ska visa att det faktiskt går. Syftet skapar därmed en rasistisk underton i tanken att det går att bli framgångsrik *trots* att man har en annan etnicitet än den som andra framgångsrika företagare i Sverige antas ha. Vidare motiveras Ghazi Fouratis vinst av nybyggarpiset med att han visat att det går att ta sig ur livets dalar. Uttrycket ”att ta sig ur livets dalar” indikerar att Ghazi Fourati levtt ett svårt liv tidigare men att han nu tagit sig ur det tillståndet. Det svåra tillståndet får förmodas vara arbetslöshet. Motiveringen utgår därmed återigen från en fördom, nämligen att det inte går att ta sig ur arbetslöshet om man har utländsk bakgrund men att vinnaren har visat att det faktiskt går.

Vinnaren av nybyggarpiset bjuds därmed in i gemenskapen som framgångsrik företagare men aldrig hela vägen in. Tillägget om utländsk bakgrund visar att personen är ett undantag och skapar en tydlig gräns mot det som personen i *utgruppen* aldrig kan nå. Bauman och May uttrycker denna moraliska dubbelmoral genom att tanken att det som *ingruppens* medlemmar anser sig ha rätteligen förtjänta av blir en yttring av nåd och välvilja om det beviljas dem i utgruppen (2010:50). Genom att behålla gränsen kan *ingruppen* också behålla sin identitet som överordnad. Priset legitimerar dessa skillnader genom att med undertext påpeka att personer med utländsk bakgrund vanligen innebär problem i samhället men att det finns några goda förebilder och exempel.

Intressant är också hur kungen väljer att vara beskyddare och prisutdelare av just Årets nybyggare, eftersom det ger ett sken av att företagande skulle vara bättre eller värdigare än exempelvis ett förvärvsarbete. Att just vara en *framgångsrik* företagare anses vara något som är värt att premieras. Priset kan då ses som ett sätt att assimilera personer med utländsk bakgrund in i det ”rätta” valet. Assimilationen blir då också ett förtryck eftersom det är de Andra som ska ändra sig för att bli accepterade (Brune 2004:37).

6.5 Vi och dem i bilderna

6.5.1 Distans och blickriktning avslöjar

En person som inte känner till den svenska kungafamiljen hade i de flesta bilder ändå kunnat urskilja vem på bilden som står i centrum. Var och hur personer i bild ser på, eller inte ser på, varandra tydliggör framförallt vem som står i fokus, och på vilket sätt (Hirdman 2002:53). Även kroppspråk och positioner avslöjar vem som är den centrala i bilden. Medlemmarna i kungafamiljen står tydligt i centrum i många bilder och detta märks genom hur de andra personerna ser på kungligheten och hur de står i förhållande till han eller henne. De sätter sig

själva i centrum genom att vara medvetna om att de utgör fokus för bilderna och därför se till att de är väl synliga.

Ett exempel på tydlig blickriktning och positionering är bilden till texten ”Prins Carl Philip besökte Östersund” (Bilaga 2, bild 9) där prins Carl-Philip befinner sig i ett tryckeri med fem personer andra personer. Prinsens position utgör mitten för bilden. Hans blick är riktad mot de tre personer som står till vänster i bilden. Dessa tre personer har i sin tur blicken riktad tillbaka mot prinsen. Till höger står två personer, även dessa med blicken och kroppen riktad mot prinsen. Även avståndet utgör en distinktion mellan prinsen och de omgivande personerna. Avståndet mellan de tre personerna till vänster är litet, inte mer än någon decimeter ser ut att skilja dessa åt. Avståndet från de omgivande personerna till prinsen ser ut att vara omkring en meter på båda sidor. Både distansen till och fokusen på prinsen är därmed tydlig. Av detta kan vi som betraktare förstå att mannen i mitten skiljer sig från övriga gruppen.

Även bilden i texten ”Prins Daniel besökte Lindeparkens gymnasiesärskola” (Bilaga 2, bild 10) visar tydligt vem som står i centrum. På bilden befinner sig prins Daniel i något som ser ut som en skolmatsal då vi i bakgrunden ser ett tiotal gymnasieungdomar som sitter i en lokal med stora fönster och stort djup. Prins Daniel står i mitten av bilden tillsammans med en leende yngre kille i vit skjorta med fläckar på. Prinsen är klädd i mörk kostym, skjorta och slips. Killen står med armen om prinsen och de står båda riktade med blickarna till höger i bilden. Av positionen och prins Daniels svaga, något påklistrade leende, kan vi ana att de båda blir fotograferade från höger i bilden. Prins Daniels klädval i form av kostym och slips samt hans position vid fototillfället skiljer tydligt ut honom från övriga personer på bilden.

Texten ”Kronprinsessan vid FN-förbundets seminarium” (Bilaga 2, bild 11) visar en bild från en stor sal med ett hundratal personer i bakgrunden. Längst fram står en rad med fem personer. I mitten av dessa utgör kronprinsessan Victoria den femte personen. Den röda färgen på kavajen skiljer ut henne från omgivande personerna men i övrigt följer de i stort sett samma klädkod. Det som gör att hon är fokus i bild, bortsett från att hon befinner sig i mitten, är dels hennes egen blickriktning och dels blickriktningen för flertalet personer som omger henne. Kronprinsessan tittar rakt i kameran. Det säger något om hennes egen vetskap om fotografens önskan. Att hon är medveten om intresset för att just hon ska titta in i kameran gör att vi som betraktare kan anta att hon också är den intressanta på bilden. Även mannen bredvid henne tittar in i kameran men hans kroppspråk antyder att han inte har samma status

som personen till vänster om honom. Dels är hans överkropp lite snett vinklad åt kronprinsessans håll och dels håller han undan sin högra arm som för att göra rum åt henne. De två kvinnorna längst ut på första raden har båda blickarna riktade mot kronprinsessan och båda ler dessutom uppskattande mot henne. Även bland personerna i bakgrunden syns minst tre som har blicken riktad mot kronprinsessans håll.

Dessa bilder är bara några exempel på bilder där den kungliga har en tydligt central roll i bilden. De utgör protagonisten, den person som står i centrum och som handlingen utspelas kring, vare sig de gör de frivilligt eller ofrivilligt. Oftast är det blickriktningen, distansen och de kungligas ansiktsuttryck som avslöjar att de faktiskt är centrum för bilden, även om några bilder försöker lägga fokus på det officiella evenemanget och dess deltagare. Ett exempel är grupp bilden till texten ”Kungaparet gav företräde för svenska honorärkonsuler verksamma i Frankrike och Monaco” (Bilaga 2, bild 12) där drottningen står i samma linje med övriga personer i gruppen men där den starka färgen på hennes blåa dräkt gör att hon skiljer sig från övriga personers färg på klädseln. Själva klädstilen skiljer sig dock inte märkvärdigt från de andras och hennes position är visserligen ganska centrerad men inte avslöjande. Kungens position däremot är väldigt avslöjande. Han står ett steg framför alla andra och det gör att mannen bakom honom dessutom tvingas att vinkla huvudet en aning för att vara säker på att komma med på fotot. Sådana detaljer gör att bilderna avslöjar en gräns mellan de kungliga och de andra. Det är ingen uttalad ”vi” och ”dem”-gruppering utan snarare en outtalad men inte desto mer osynlig klassgräns.

6.6 Sagor och myter som återberättas

6.6.1 Tradition lika med trygghet

Vanor och traditioner utgör en trygghet för människan. Enligt socialkonstruktivismen innebär att utforma vanor en psykologisk lättnad eftersom vi då vet hur vi ska bete oss (Barlebo Wenneberg 2010:72). Människan söker hela tiden efter mönster och ordning i sin tillvaro för att förstå den och hitta sin egen plats. På det sättet kan vi också bli blinda för de institutioner som bildas och hur vi påverkas av dessa eftersom vi känner oss trygga i ”hur det alltid har varit” och därmed finner oss i detta för att inte störa vår uppfattning av omvärlden.

Hela kungahuset som institution är en samling av traditioner som kommer mer eller mindre överens med nya uppfattningar och trender. Anledning till kungahusets stora popularitet kan enligt boken *Monarkins Makt* (2009) bero både på synen på hur kungahuset symboliserar det beständiga och trygga samt hur vi känner igen oss i kungligheternas liv:

”Den identifikation som blir möjlig genom att de kungliga också är vanliga människor, innebär att deras glädje också kan framställas och upplevas som vår glädje. I detta ligger givetvis uppfattningar och idéer om vad som gör en kvinna eller man lycklig och vad som kännetecknar en lycklig familj” (Åse 2009:143).

De normer och handlingsmönster kungafamiljen följer och som uppmärksammas flitigt i media kan därför medvetet eller undermedvetet tolkas av allmänheten som det rätta sättet att leva och att traditionerna följs ger en bild av trygghet. Åse (2009) menar att många kungliga evenemang och uppgifter är traditioner i den meningen att de återkommer vid samma tid varje år. Att göra på samma sätt som man gjort tidigare år är ett sätt att kopplas det närvarande bakåt i tiden (2009:116). Traditionen blir det samma som en vana och ett mönster som underlättar vår förståelse av världen.

6.6.2 Återkoppling till historia

Dopet av prinsessan Estelle är ett sådant evenemang som man kan säga används som legitimering för att framhäva prinsessan som ”den utvalda”. I texten ”Förberedelser inför Prinsessan Estelles dop – se film här” berättas om förberedelserna inför dopet:

”Följ med bakom kulisserna och ta del av när Karl XI:s vagga plockades fram, silverdopfunten putsades upp och hur blomsterarrangemangen växte fram.”

Vaggan och silverdopfunten från 1600-talet (kungahuset.se) utgör en viktig komponent genom att vara historiskt kopplade. Det historiskt konstruerade maskeras genom myten, till något som får det att verka naturligt.

Dessa historiska kopplingar som görs från dopet 2012 tillbaka till 1600-tal samt berättelsen om kyrkan kan tolkas som en påminnelse om att ”så här har det alltid varit och så här bör det därmed fortsätta”. De historiska aspekterna fungerar därmed som en legitimering av kungahuset som institution och ett rättfärdigande av dess traditioner. Upprepningarna är också något som Barthes (2007) anser kan kopplas till myten. Både de historiska föremålen som vi kan anta har återanvänts av flera generationers kungligheter och de ritualer som dopet innehåller är exempel på upprepningar.

I språket som används för beskrivningarna av förberedelserna finns dessutom en dramaturgisk uppbyggnad. Texten berättar om hur dopfunten *putsades*, vaggan *plockades fram* och blomsterarrangemangen *växte fram*. Orden förstärker och förskönar händelsen genom att ge en större betydelse åt just dessa händelser. Förberedelserna var inte bara något som skedde, de ges betydelse genom att bli del av berättelsen om dopet. Berättelsen i sin tur handlar om ”den

utvalda”. Det stora arrangemanget ger en bild av att barnet som fötts inte är vilket barn som helst och legitimerar på så sätt det stora arrangemanget kring barnets dop. Den betydelse som tidigare tronföljare haft för Sverige får antas vara betydligt större än dagens tronföljare som representerar snarare än utövar makt. Dopet och det stora kringarrangemanget kring prinsessans kan ses som ett försök att återskapa denna betydelse även i vår tid. Prinsessan Estelles dop berättar därmed myten om den utvalda. En myt som genom kungahuset återberättats från generation till generation och blivit en del av vår kultur.

Berättelsen om den utvalda, prinsessan Estelle, kommer också att återberättas om och om igen genom den utställning om hennes födelse och dop som texten berättar om. Detta förstärker återigen legitimeringen av barnet som ”det utvalda”. Ju mer uppmärksamhet som fästs vid händelsen och prinsessan desto viktigare framstår funktionen av att ha en utvald.

6.6.3 En kärlekssaga skapas

Åse (2009) skriver om en grundform som kungliga händelser kan fogas in i. Grundformen sammanfattas i meningen att de kungliga är som vi är och ändå inte (2009:130). Hon tar kronprinsessan och prinsens förlovning som exempel och menar att de blev kära och förlovade sig precis som vi förutsätts (vilja) göra (Åse 2009:130). Att kvinnan av börd väljer en man av folket kan vi se som ett tecken på den jämlikhet som vi i allmänhet anser vara det rätta i samhället. Berättelsen om hur överklass och medelklass förenas blir till en berättelse som får symbolisera samhällets rättvisa och jämlikhet. Även i texterna om prinsessan Madeleines förlovning kan narrativa former urskiljas. En kärlekssaga målas upp med frågor om hur de träffades och vad de kände för varandra. Vi förstår även att det lyckliga ”slutet” ska komma genom att de snart ska gifta sig.

I texten ”Intervju med Riksmarskalk Svante Lindqvist” får riksmarskalken frågan om vilken titel som Christopher O'Neill ska få i samband med att han förlovat sig med prinsessan Madeleine. Riksmarskalken svarar att titeln kommer att meddelas i samband med bröllopet. En titel är liksom en tradition något som upprepas för att likt myten skapa mening. Personen Christopher O'Neill kommer förmodligen inte förändras speciellt mycket för att han får en titel av Sveriges kungahus men synen på honom kommer troligen att ändras. Genom att ge honom en titel berättar man att han är medlem av kungahuset och därmed är av en annan ordning än de som står utan titlar. Titeln blir en symbol för medlemskapet av kungahuset och bakom den kan man ana historien om den ”vanlige” affärsmannen som genom kärleken vann prinsessan och i alla fall en del av kungariket.

Texten ”Prinsessan Madeleine och Herr Christopher O'Neill förlovade” berättar Christopher O'Neill om hur han talat med kungen om att få gifta sig med prinsessan Madeleine. Det finns även andra ordningar att ta hänsyn till vid kungliga förlovningar:

”Efter att H.M. Konungen givit sitt samtycke till att Prinsessan Madeleine ingår äktenskap med Herr Christopher O'Neill har H.M. Konungen i enlighet med grundlagens bestämmelser inhämtat regeringens samtycke.”

Att mannen frågar pappan efter dotterns hand känner vi igen från sagorna, vår egen historia och de kulturer där traditionen efterföljs. Trots att denna del av lagen av många anses som förlegad får samtycket en högtidlig klang. Att både konungen och regeringen måste ge sitt samtycke gör att händelsen låter mer dramatisk och storslagen än vad den egentligen är, annat än för de berörda. I intervjun med prinsessan Madeleine och Christopher O'Neill får svaret om kungens reaktion en dramaturgisk betydelse när Christopher O'Neill berättar att kungen och drottningen blev glada och lite rörda. Rördheten hos kungen och drottningen berättar om lyckan som ska befästas genom att ingå äktenskap. Snart ska sagan om hur de levde lyckliga i alla sina dagar ta sin början. Svaren om var paret möttes, hur det kändes och vad de känner för varandra är även del i den dramaturgi som byggs upp i intervjun. På frågan om var det träffades första gången svarar prinsessan:

”Vi träffades genom gemensamma vänner. För mig började det med en nära vänskap. Vi delade samma humor och hade väldigt roligt tillsammans. Chris öppnade upp mitt hjärta, han är min själsfrände.”

Beskrivningen börjar försiktigt med uttalandet om en nära vänskap men i sista meningen kommer vändpunkten, *peripeteia* (Gripsrud 2006:238), genom orden *Chris öppnade upp mitt hjärta, han är min själsfrände*. Det är den eftersträvandsvärda kärleksideologin som visas upp, målet att leva i ett par (Holmberg 1993:99) vilket vi som betraktare också förväntas vilja göra. Den försiktiga inledningen följs av berättelsen om den storslagna kärleken där orden *öppnade upp mitt hjärta* bildar en metafor för hur mannen nådde fram till kvinnan och fick henne att våga älska. Mannen blir hjälten i sagan eftersom han räddar kvinnan från det som får antas vara antagonisten i berättelsen: ensamheten. Han räddar henne därmed in i den eftersträvandsvärda tvåsamheten. Christopher O'Neill i sin tur berättar ”Jag kände omedelbart något alldeles särskilt för Madeleine”. Att han *omedelbart* kände något särskilt för prinsessan infriar den romantiska ideologin om kärlek vid första ögonkastet. Den romantiska ideologin förstärks genom Christopher O'Neills förklaring att han letat efter det *rätta* tillfället att fria men att *han visste* att det var Madeleine han ville gifta sig med.

6.6.4 Prins Carl-Philip och hjältedikten

I Barthes bok *Mytologier* (2007) liknas cykelloppet Tour de France vid en hjältedikt med farorfylla seglatser. På ungefär samma grunder kan också texten ”Prins Carl Philip besökte Afghanistan” liknas vid en hjältedikt. Han beger sig ut på äventyr i främmande land för att möta faror och möta soldater som offer sig för sitt land.

I intervjun med prinsen berättar han att det är första gången han besöker Afghanistan, att han länge velat åka ner och att resan planerats under en längre tid. Att det är första gången han besöker landet och att resan planerats under en längre tid förstärker bilden av att det är en farlig och lång ”seglat” som tål att tänkas över. Han får också frågan hur besöket i Afghanistan var:

”Jättespännande och lärorikt. Det var intressant att med egna ögon få se verksamheten på plats. Att gå runt och träffa soldaterna, höra hur de tycker det är och lyssna på hur de har det var en upplevelse.”

Att ett besök i ett krigshärjat område beskrivs som ”jättespännande” visar på den distans som hålls till landet och kulturen i fråga. Ett besök till ett krigshärjat land som mer liknar och ligger närmare personens egen härkomst skulle troligen inte beskrivas som spännande. Ett land långt borta, där man har få eller inga personliga kopplingar blir mer av en exotisk upptäcksfärd. Det exotiska förstärks av prinsens berättelse om att det var intressant att med egna ögon få se verksamheten och att höra vad soldaterna har att säga. Att *se det med egna ögon* antyder att det är något som är värt att se, något dramatiskt, något som nästan inte går att tro på utan att ha sett det själv. Prinsen beskriver besöket som en *upplevelse* vilket är snarlikt ordet som skulle använts i sagorna, nämligen *äventyr*.

I samma intervju får han också frågan ” Vad tar Prinsen med sig från besöket?”. Kopplingen till kolonialismen är möjligen långsökt men värd att nämna i sammanhanget. Den vite överklassmannens besök i fjärran land och hans erövringar därifrån sammanfattas i frågans formulering. Här syftas det snarare på erövringar i form av minnen och tankar än fysiska föremål men ändå handlar det om den vite överklassmannens upptäcksresa och vikten av hans berättelse om lärdomarna från den främmande världen. Hans svar på frågan ger ytterligare en dramatisering av texten:

”På Camp Monitor fick jag möjlighet att träffa soldater ur skyttekompaniet Romeo Lima och det var en stark upplevelse. De var indragna i en hård eldväxling

i september och det var gripande att träffa dem och höra hur de mådde nu efteråt. Jag har gått en del utbildningar inom det militära men det här var verkligen på liv och död. De svenska killarna och tjejerna, både militära och civila, som jag träffade i Afghanistan är så duktiga och professionella. De gör ett riktigt bra arbete och de gör en stor skillnad för Afghanistan.”

Uttalandet innehåller en stegring, en dramatisk uppbyggnad och senare ett avslut. Prinsen börjar med att berätta hur han träffade soldater ur skyttekompaniet och att det var en *stark upplevelse*. Upptrappningen är därmed igång. Vi får höra att de var indragna i *hård eldväxling* och att det var *gripande* att träffa dem. Orden gör berättelsen ännu mer dramatisk. Att den dessutom var på *liv och död* gör liknelsen vid hjältesaga tydlig. Barthes beskrivning av hjältesagan innehåller livsfarliga episoder, nationella ångestögonblick och hjälten som trotsar faran i ett ”ceasariskt tillstånd” (Barthes 2007:119). *Eldväxlingen* är den livsfarliga episoden och det nationella ångestögonblicket är de *svenska killarna och tjejernas* utsatthet under händelsen. Trots farorna är de *duktiga och professionella*. De trotsar faran i sitt hjältetillstånd att göra ett *bra arbete och göra skillnad för Afghanistan*. Den lyckliga avslutningen, att *de gör en stor skillnad för Afghanistan*, ger en mening åt den fara de utsätter sig för och rättfärdigar deras uppdrag.

7. Sagor och myter skapar mening

Kungahuset som institution är egentligen en ganska märklig inrättning. En familj utan makt som genom sin biologiska härkomst har tillgång till slott, titlar och pengar. Trots att de svenska kungligheter redan för länge sedan förlorat den funktion, det vill säga makt, som deras föregångare besatt, fortsätter sagan om kungahuset att berättas. Den berättas inte bara genom skvallarmedier utan genom kungahusets egna publikationer.

Texterna innehåller flera av sagans ingredienser: kärleken mellan mannen och kvinnan, lyckan över den nyfödda prinsessan och glappet mellan fattig och rik. I likhet med sagor och myter förekommer även det onda och det goda, hjälten som bekämpar det onda och upprepningen av traditioner och historia.

Kärleken, den heteronormativa ”rätta och riktiga” kärleken konstitueras genom förlovning, familjebilder och gratulationer. Mannen räddar inte kvinnan från draken, men väl från ensamheten genom att be om hennes hand. Han ska också finnas där och stötta i hennes jobb för landet. De förväntas bilda familj och föra arvet vidare. Den heteronormativa tvåsamheten uttrycks genom parets gemensamma uppdrag, gemensamma uttalanden och bilder som konnoterar lycka och samhörighet. Även när det gäller familjen är det den heteronormativa

familjen med mamma, pappa och barn som gäller. Föräldrarna, kronprinsessan Victoria och prins Daniel, leker och gullar med barnet och deras familjerelationer framstår, utifrån texterna, som oproblematiska. Åse (2009) menar att monarkin som statsform bidrar till att konventionella normer kring kön och sexualitet framstår som naturliga och att normerna i sin tur får monarkin att framstå som självklar och oproblematiske. Därmed rättfärdigas normerna genom kungafamiljen samtidigt som normerna rättfärdigar monarkin (2009:143). Tanken om heteronormativitet som ideal yttras därmed genom familjebilder, användningen av ord som innehåller ”par” eller ”paret” och förväntningarna och frågeställningarna till det nya kungliga paret, det vill säga prinsessan Madeleine och Christopher O'Neill.

Klasskillnaderna märks tydligt i texterna vilket nästan är ofrånkomligt i och med kungahusets approach och deras varierande uppdrag. Många av de uppdrag de utför förstärker och glappen mellan deras privilegier och andras avsaknad av densamma. Inte bara genom den påtagliga skillnaden av kläder och deras uppdrag att hålla tal och klippa band, utan också av hur de uppträder som beskyddare för olika organisationer. De får statusen som hjältar: de som räddar fattiga och sjuka genom sitt engagemang men det finns också exempel på engagemang som snarare förstärker kungafamiljens överklass än visar på allas jämlikhet.

Att prisa de som lyckas inom företagande trots att de är invandrare och ett barn som får besöka drottning på slottet för att tacka för läkavård, är två av dessa exempel. På så sätt består den svenska kungafamiljens hjältemod mer i att uppmärksamma mindre privilegierade och prisa de som tagit sig uppåt på klasstegen, än att offra något av sig själva.

Dock märks klasskillnaderna kanske tydligast i omgivningens sätt att förhålla sig till kungafamiljen. Ett exempel är riksmarskalkens kommentar: ”Detta gäller även Kungen och Drottningen”. Klasskillnaderna blir även tydliga i bilder av kungliga medlemmar och övriga personer där omgivningen sätter den kungliga i centrum genom distanstagande, tillmötesgående och blickriktning.

I kungafamiljens beskyddarskap och engagemang syns tydligt uppdelade könsroller. Den vårdande, snälla, oproblematiske och leende kvinnan (drottningen) som uppmärksammar de fattiga och sjuka. Hon lägger sin eget nöje åt sidan och låter relationen till andra vara viktigast. Mannen (kungen) aktiverar sig genom äventyr och nöjen som jakt och teknik. Han är också den som är får vara klok och förmedlar kunskap medan kvinnan för det mesta lyssnar och lär. Könsroller, normer och ideal lever kvar och förändras sakta, motvilligt eller inte alls.

Kopplingen till det historiska är på många sätt starkare än till den framtida utvecklingen. De lever enligt gamla normer som i många fall till och med är lagstadgade. Kravet att den tillkommande måste fråga fadern och om prinsessans/prinsens hand och att endast biologiska barn har arvsrätt, är två faktorer som inte passar in i det svenska samhällets utveckling. Den starka kopplingen till traditioner och historia syns även på andra mer uppenbara sätt inom kungahuset. Bland annat genom den kungliga vaggan från 1600-talet som återanvänds på 2000-talet. Säkert inte för att den är praktisk eller mer bekväm än en modernare vagg utan för att den skapar mening genom sin koppling till den tid då kungligheter faktiskt fyllde en tydlig funktion. Texterna kring förberedelserna av dopet, prins Carl-Philips farofyllda resa och kärlekssagan mellan prinsessan och hennes fästman är några exempel på inslag av sagoberättande och mytbildning.

Texternas likhet med sagan uppfyller samma syfte som den historiska kopplingen: att ge mening åt kungahusets existens genom återkopplingen till något vi känner igen. Även det heteronormativa sättet att leva och klasskillnaderna fyller sin funktion i den kungliga sagan. Vilken sagoprinsessa skulle tillexempel föredra att leva som singel eller bli plastmamma? Även om det förekommer sådana historier är de alltid ett undantag. Att frånga normerna kan inte tolkas som annat än tabu för kungahuset eftersom beteendet inte passar in i den sagovärld de ser ut att leva i. Precis som vi enligt socialkonstruktivismen behöver skapa vanor och traditioner för att lättare tolka verkligheten och ge den mening, utgör även likheten med sagan och mytbildningen ett meningsskapande. Genom den kan institutionen fortsätta att internaliseras och kungahusets existens säkras. Kungahuset utgör, trots motstånd, en objektiv verklighet för det svenska samhället genom att följa i spåren av något som ”alltid” funnits där. Texterna och bilderna är därmed inte bara en logg för kungafamiljens uppdrag utan också en berättelse om kungahuset som institution och förkunnande av dess funktion.

8. Källförteckning

- Ambjörnsson, F. 2006. *Vad är queer*. Danmark: Nørhaven Paperback
- Barlebo Wennerberg, S. 2010. *Socialkonstruktivism*. Publit 2010
- Barthes, R. 2007. *Mytologier*. Halmstad: Bulls Graphics AB 2007
- Bauman, Z. May, T. 2010. *Att tänka sociologiskt*. England, Cox & Wyman Ltd
- Berger L, P. Luckmann, T. 2003. *Kunskapssociologi, hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Falun: ScandBook AB 2003
- Bignell, J. 2002. *Media Semiotics*. Bell and Bain Ltd, Glasgow
- Brune, Y. 2004. *Nyheter från gränsen*. Grafikerna Livréna, Kungälv
- Butler, J. 2007. *Gender Trouble*. Storbritannien: TJ International Ltd, Padstow, Cornwall
- Dahl, U. 2005. *Scener ur ett äktenskap: Jämställdhet och heteronormativitet*. I *Queersverige*. Red. Kulick, D. Finland: WS Bookwell 2005
- Engels, F. 2009. *Familjens, privategendomens och statens ursprung*. Polen 2009
- Graham, M. *Den heterosexuella tragedin: Om myter och heterosexuella misslyckanden i massmedia*. I *Queersverige*. Red. Kulick, D. Finland: WS Bookwell 2005
- Gripsrud, J. 2006. *Mediekultur, mediesamhälle*. MediaPrint Uddevalla AB, Uddevalla
- Hirdman, A. 2002. *Tilltalande bilder*. AIT Falun
- Holmberg, C. 1993. *Det kallas kärlek*. Bohuslänningens boktryckeri AB, Uddevalla
- Jansson G, B. 2006. *Episkt dubbelspel*. Elanders Infologistics Väst AB, Mölnlycke
- Kulic, D. 2005. *Queersverige*. Finland: WS Bookwell 2005
- Richardson, D. 1998. *Theorising heterosexuality*. Storbritannien: Biddles Ltd, Guildford and King's Lynn
- Skeggs, B. 2000. *Att bli respektabel*. MediaPrint Uddevalla AB, Uddevalla 2000
- van Zoonen, L. 2002. *Feminist Media Studies*. Photoprint, Torquay, Devon
- Widén, P. 2009. Kvalitativ textanalys i Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (2009) *Handbok i kvalitativ analys*. Liber: Stockholm
- Åse, C. 2009. *Monarkins makt, nationell gemenskap i svensk demokrati*. Falun: ScandBook AB

Elektroniska källor

Webbsidor

kungahuset.se Tillgänglig: www.kungahuset.se (2012-12-23)

samhall.se Tillgänglig: www.samhall.se (2012-12-23)

aretsnybyggare.se Tillgänglig: www.aretsnybyggare.se (2012-12-01)

Rapport

Abrahamsson, Lena, Waara, Peter (2005) Många manliga män: en studie om hur kvinnor och män skildras i norrbottensk massmedia. Jämställdhetsdelegationen. Tillgänglig: http://www.lansstyrelsen.se/norbotten/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/jamstallldhet/MMM_raport.pdf (Hämtad 2012-12-23)

9. Bilaga

Bilaga 1

Bild 1: Foto till texten ”Kungaparet gav lunch för partiledare Jonas Sjöstedt” hittas på

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/kungaparetgavlunchforpartiledarejonassjostedt.5.292a62ce13848168ac528db.html> (Hämtad 2013-01-02)

Bild 2: Foto till texten ” Prinsessan Madeleine och Herr Christopher O'Neill förlovade”

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/prinsessanmadeleineochherrchristopheroneillforlovade.5.292a62ce13848168ac52a4e.html> (Hämtad 2012-11-03)

Bild 3: Ett av fotona från texten ” Prinsessan Estelle — födelse och dop. Ny utställning öppnar 19 oktober”. Foto #3 med Prins Daniel, kronprinsessan Victoria och prinsessan Estelle

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/prinsessanestellefodelseochdopnyutstallningoppnar19oktober.5.292a62ce13848168ac5209a.html> (Hämtad 2012-11-03)

Bild 4: Foto till texten ”Kungen närvarade vid tekniksymposium i Bernadottebiblioteket”

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/kungennarvaradevidtekniksymposiumibernadottebiblioteket.5.292a62ce13848168ac52917.html> (Hämtad 2012-11-03)

Bild 5: Foto till texten ”Kungaparets resa i Minneapolis, dag 3”.

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/kungaparetsresaiminneapolisdag3.5.292a62ce13848168ac51cfd.html>

(Hämtad 2012-11-03)

Bild 6: Foto till texten ”Drottningen besökte Samhalls verksamhet i Jordbro och Västerhaninge”

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/drottningenbesoktesamhallsverksamhetijordbroochvasterhaninge.5.292a62ce13848168ac52cda.html> (Hämtad 2012-11-03)

Bild 7: Foto till texten ” Drottningen invigde utställningen BARNDOM på Fotografiska”

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/drottningeninvigdeutstallningenbarndompafotografiska.5.292a62ce13848168ac52ca1.html> (Hämtad 2012-11-03).

Bilaga 2

Bild 8: Foto till texten ”Drottningen och MinStoraDag”

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/drottningenochminstoradag.5.292a62ce13848168ac51f7c.html> (Hämtad 2012-11-03)

Bild 9: Foto till texten ”Prins Carl Philip besökte Östersund”

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/prinscarlphilipbesokteostersund.5.292a62ce13848168ac5194b.html> (Hämtad 2012-11-03)

Bild 10: Foto till texten ”Prins Daniel besökte Lindeparkens gymnasiesärskola”

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/prinsdanielbesoktelindeparkensgymnasiesarskola.5.292a62ce13848168ac52636.html> (Hämtad 2012-11-03)

Bild 11: Foto till texten ”Kronprinsessan vid FN-förbundets seminarium”.

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/kronprinsessanvidfnforbundetsseminarium.5.292a62ce13848168ac52864.html>

(Hämtad 2012-11-03)

Bild 12: Foto till texten ”Kungaparet gav företräde för svenska honorärkonsuler verksamma i Frankrike och Monaco”

<http://www.kungahuset.se/kungafamiljen/aktuellahandelser/aktuellt2012oktoberdecember/kungaparetgavforetradedeforsvenskahonorarkonsulerverksammainfrankrikeochmonaco.5.292a62ce13848168ac51f47.html> (Hämtad 2012-11-03)